

O. LAURENT BACHO

ZGROMADZENIE NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSA Z BÉTHARRAM

Ziemia Święta jest miejscem, które sprzyja międzynarodowym spotkaniom. Właśnie nie tak dawno przebywał tutaj, w Betlejem, profesor Eugeniusz Sakowicz, który zachęcił mnie do napisania artykułu na temat Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusa z Bétharram. Jestem jego członkiem i czynię to z tym większą radością, że nasze zgromadzenie jest dotąd nieznanie i nieobecne w Polsce.

I. BÉTHARRAM: MIEJSCE

Bétharram znajduje się we Francji, w odległości 14 km od Lourdes. Pielgrzymując do tego wielkiego sanktuarium maryjnego, można zauważyć nazwę „Bétharram” na tablicach informacyjnych, które zapraszają do zwiedzenia miejscowych grot. Począwszy od XVI w. – zanim jeszcze odkryto groty i zanim miały miejsce objawienia Najświętszej Maryi Panny w Lourdes – Bétharram było tak znanym sanktuarium maryjnym i celem pielgrzymek, że św. Wincenty à Paulo wyraził się o nim jako o jednym z trzech najbardziej uczęszczanych miejsc pielgrzymkowych królestwa francuskiego w XVII w.

Nazwa tego miejsca, która kojarzy się z pewnym miejscem w Ziemi Świętej, wiąże się z legendą: otóż pewna mała dziewczynka wpadła do rzeki Gave, płynącej u stóp groty Lourdes i Bétharram. Dziewczynka zaczynała już tonąć, gdy ukazała się jej Maryja wraz z Dzieciątkiem Jezus, wyciągającym ku niej gałązkę. Dziewczynka, uchwyciwszy się tej gałązki, została uratowana.

W miejscowym dialekcie słowo „piękna gałązka” – *beau rameau* – znaczy *beth-arram*. W taki oto sposób miejsce to miało otrzymać swoją nazwę i to właśnie tu, w Bétharram, w październiku 1835 r., zrodziło się nasze zgromadzenie. Jego założycielem jest o. Michel Garicoits, kapłan diecezjalny. Urodził się w 1797 r. w Ibarre, miejscowości położonej w tej samej diecezji – diecezji Bayonne – umarł w Bétharram w 1863. O. Michel został kanonizowany w 1947 r. przez papieża Piusa XII.

II. BÉTHARRAM: DUCHOWOŚĆ

Każde zgromadzenie ma własną specyfikę: wyraża się ona w konkretnych postawach ewangelicznych. Nasz założyciel pochwycony został przez wielki zamysł miłości Boga objawionej w Jego Synu, Jezusie Chrystusie. Był oczarowany, zachwycony tym miłującym sercem, które Ojciec nam odsonił: „Spodobało się Bogu, że dał nam udział w swojej miłości; tak nas umiłował, że posłał nam swojego Syna jedyne; dał Go nam, aby nas pociągnął i zdobył dla Boskiej jego miłości”

W owych czasach Kościoł południowo-zachodniej Francji niszczyły bardzo silne wpływy jansenizmu. Bóg-Sędzia zajął miejsce Boga-Miłości i wielu chrześcijan zostało odwiedzionych od częstego przyjmowania Eucharystii. Michel Garicoits zdecydowanie przeciwstawiał się temu prądowi.

W końcu moc miłości Słowa Wcielonego zawładnęła nim; doznał olśnienia Ducha Świętego, który doprowadził go do zrozumienia, że ma się stać ojcem rodziny zakonnej. Szczególną misją tej nowej rodziny zakonnej będzie „ukazywanie i naśladowanie porywu miłości Słowa Wcielonego, mówiącego Ojcu: OTO IDĘ” Słowo Boże z Listu do Hebrajczyków 10, 5-7 jest fundamentem tej duchowości: „Przeto przychodząc na świat, mówi: Ofiary ani daru nie chciałeś, aleś Mi utworzył ciało; całopalenia i ofiary za grzech nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę – w zwoju księgi napisano o Mnie – abym spełniał wolę Twoją, Boże” Stąd też pochodzi dewiza św. Michela Garicoits, która do dzisiaj nas porywa: „Oto idę, bez ociągania, bez zastrzeżeń, bez odwracania się wstecz, z miłości, a nie z jakichkolwiek innych motywów”

Miłość jest motorem ofiarnego wydania Syna Bożego w Jego Wcieleniu. Nasz założyciel pragnął, abyśmy byli odbiciem wspaniałomyślności Serca Jezusa: „Dlaczego nasze stowarzyszenie nosi nazwę Najświętszego Serca Jezusa? Ponieważ jest ono w szczególny sposób zjednoczone z tym Boskim Sercem, wypowiadającym wobec Ojca: «Oto idę»... Ponadto zobowiązuje się do naśladowania życia Syna w Jego uczuciach miłości, pokory i słodczy,

posłuszeństwa i wydania się, zawierających się w tym pierwszym akcie Najświętszego Serca: «Oto idę»”

Dochowanie wierności naszemu założycielowi wymaga od nas upodobnienia się do Jezusa „wyniszczonego i posłusznego”, aby innym wyjednać to szczęście, które sami odnajdujemy w Sercu Jezusa. Na tej drodze o. Garicoits daje nam jako wzór i pomoc Maryję, „zawsze gotową na wszystko, czego Bóg zechciał, i zawsze dyspozycyjną wobec tego, co Bóg czynił”

III. BÉTHARRAM: ZGROMADZENIE ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

Założyciel, O. Michel Garicoits, pragnął, aby zgromadzenie było instytutem apostołskim. Nie mamy jakichś szczególnych zadań, dzieł w Kościele. Naszą misją jest wcielanie w życie – we wszystkich powierzonych nam zadaniach – owego porywu Słowa Wcielonego, ofiarującego się Ojcu w miłości i przez miłość, dla zbawienia ludzi. Zgromadzenie usiłuje odpowiedzieć, w miarę swych możliwości, na wyzwania Kościoła i świata. Staramy się kontynuować dyspozycyjność i wspaniałomyślność naszych duchowych przodków, którzy w historii naśladowali przykład Michela Garicoits.

Nasz Założyciel był szczególnie przejęty dechrystianizacją wsi spowodowaną przez rewolucję francuską. W obliczu tego dramatu zapragnął, aby betharramici stali się misjonarzami na nowo rozpalającymi światło wiary w duszach tych wszystkich, których dotknęła niewiara rewolucji, a których zwyczajna, parafialna posługa pastoralna nie była w stanie objąć. Współbracia O. Garicoits przemierzali więc parafie całego regionu, wskrzeszając płomień wiary chrześcijańskiej. Szybko jednak przekonali się, że sama animacja duchowa nie wystarczy; że trzeba przygotować przyszłość, przez solidną edukację dzieci i młodzieży. Założyciel otwiera więc liczne szkoły i kolegia dla formacji osób świeckich oraz budzenia powołań zakonnych i kapłańskich.

Dwadzieścia lat po założeniu zgromadzenia nadchodzi z Argentyny pierwsze wezwanie misyjne. Państwo to przyjęło w tamtym czasie licznych emigrantów wywodzących się z pirenejskich dolin, gdzie usytuowane jest także Bétharram. Władze kościelne poczuły się zaniepokojone tymi masowymi wyjazdami, narażającymi emigrantów na utratę wiary. Biskup po drugiej stronie Atlantyku był bezradny wobec milionów emigrantów nieznających języka hiszpańskiego, wskutek czego porozumiewanie się z nimi było bardzo utrudnione. Poproszono zatem o pomoc zgromadzenie betharramitów. W 1856 r. zakonnicy z zapalem wyruszają na przygodę misyjną, która trwa do dziś. To wypłynięcie na głębie

dało silny bodziec zgromadzeniu, które zaczynało się czuć zbyt ciasno u stóp Pirenejów.

Założyciel umiera w 1863 r. Zgromadzenie w tym czasie liczy 60 kapłanów zakonnych i 50 braci. Istotnie, pięć lat po założeniu kongregacji, o. Garicoits zaczął kłaść coraz większy nacisk na to, aby poryw miłości Słowa Wcielonego był przeżywany nie tylko przez kapłanów, lecz także przez świeckich, którzy stawali się braćmi. Nie byli oni przyjmowani wyłącznie do prac fizycznych, ale przede wszystkim po to, aby dzielić z kapłanami zakonnymi tę samą duchowość i tę samą misję. Jest znamienne, że bracia odegrali bardzo znaczącą rolę w epopei misjonarskiej w Ameryce Południowej, a także w nauczaniu szkolnym. Również dziś zgromadzenie składa się z kapłanów i braci, idących za Bożym wezwaniem, które każdy z nich odczuł, potem zaś rozeznał w trakcie formacji początkowej.

Dwanaście lat po śmierci założyciela, w 1875 r., jeden z zakonników towarzyszy karmelitankom z Pau (24 km od Bétharram) w drodze do Betlejem, aby założyć nowy Karmel. Jedzie wraz z s. Marią od Jezusa Ukrzyżowanego (znaną także jako Mariam albo Mała Arabka), beatyfikowaną przez Ojca Świętego Jana Pawła II w 1983 r. Dzięki odwadze tej karmelitanki w 1878 r. papież udziela pozwolenia na utworzenie domu betharramitów w Betlejem. Fundacja ta będzie niezwykle ważna dla zgromadzenia – w latach 1890-1948 cała formacja początkowa ojców z Bétharram dokonuje się właśnie tutaj, chociaż warto też dodać, że jedna część tej formacji miała miejsce w Nazarecie, w bliskości Karmelu, którego również pragnęła s. Maria od Jezusa Ukrzyżowanego. Działo się tak, gdyż karmelitanka ta była Galilejką, pochodzącą z wioski oddalonej o 18 km od Nazaretu. Obecnie w Betlejem oraz w Nazarecie żyją dwie wspólnoty betharramitów, które przyjmują pielgrzymów i prowadzą rekolekcje w cieniu dwóch Karmeli. Ojcowie pozostają także w służbie Kościoła lokalnego.

Polityka antyklerykalna rządu francuskiego spowodowała w 1903 r. rozproszenie się zgromadzenia, podobnie jak wielu innych, poza granice kraju. Opatrzność sprawiła jednak, że stało się to sprzyjającą okazją do zapoczątkowania fundacji w Hiszpanii, we Włoszech i w Anglii. Ta okoliczność pozwoliła nam także przenieść nowicjat do Betlejem oraz umocnić swoją obecność w Ameryce Południowej poprzez fundację w Paragwaju. W 1935 r., w setną rocznicę zgromadzenia, zakonnicy wyruszają do Brazylii.

W 1922 r. Stolica Apostolska poprosiła zgromadzenie o podjęcie misji w Chinach, w Yunanie. Ta misjonarska epopeja została jednak powstrzymana przez prześladowania komunistyczne. Tam właśnie zgromadzenie doczekało się pierwszych męczenników. Wkrótce potem nastąpiło wygnanie misjonarzy.

Betharramici znaleźli schronienie w Tajlandii, gdzie ich misja trwa do dziś. Obecnie w zgromadzeniu jest 12 tajlandzkich kapłanów, a kolejnych 15 kandydatów odbywa formację.

W 1985 r. zgromadzenie instaluje się także w Indiach, gdzie jest już 3 Hindusów kapłanów-zakonników i 20 na etapie formacji.

W 1959 zgromadzenie odpowiada na apel Papieża Piusa XII, który – poprzez encyklikę *Fidei donum* – zaprasza diecezje i zgromadzenia zakonne do podjęcia misji w Afryce. Bétharram czyni to poprzez zaangażowanie się w służbę Kościołowi lokalnemu na Wybrzeżu Kości Słoniowej. W roku 1985 rozpoczyna fundację w Republice Środkowej Afryki. Dziś mamy w zgromadzeniu 5 kapłanów zakonnych z Wybrzeża Kości Słoniowej i 15 kandydatów w okresie formacji początkowej. W Republice Środkowej Afryki jest 6 kandydatów na etapie formacji. Misjonarze pracują tam na terenach autentycznie misyjnych, na których otwierają szkoły, przychodnie i centra edukacji rolniczej.

Ten przegląd historyczny pokazuje nam, w jaki sposób zgromadzenie usiłuje żyć – zarówno niegdyś, jak i dziś – „porywem miłości Słowa Wcielonego” Nasi misjonarze starają się odpowiadać na potrzeby Kościołów lokalnych, pielęgnując przy tym niezbędne dla nas życie wspólnotowe. Trwają na przyczółkach misyjnych, aby Dobrą Nowinę Jezusa mogli poznać wszyscy, którzy jeszcze jej nie znają. Jesteśmy także zatroskani o edukację młodzieży i wszystkich, którzy cierpią z powodu niedorozwoju cywilizacyjnego, podejmujemy więc służbę na rzecz całościowego rozwoju człowieka.

IV BÉTHARRAM: ŻYCIE DUCHOWE I WSPÓLNOTOWE

Nasze życie zakonne jest odpowiedzią dawaną Jezusowi Chrystusowi „cichego i pokornego serca”, gdyż to do Niego należy inicjatywa i On jest Tym, który powołuje. W naszej modlitwie osobistej i wspólnotowej jednoczymy się z Sercem Jezusa, aby Jego miłość do Ojca i do ludzi dokonała nawrócenia naszych serc. „Stare serce, ustąp miejsca Sercu Jezusa!” – taka jest nasza modlitwa w ślad za naszym założycielem. „Jezus Chrystus – powtarzał o. Gari-coits – oto nasze zwierciadło, nasz przykład, którego nie wolno nigdy tracić z oczu [...] wpatrywać się nieustannie w Niego [...]” Pragniemy upodobnić się do Niego w Jego całkowitej dyspozycyjności w pełnieniu woli Ojca i w Jego wspaniałomyślnym wydaniu siebie, aby innych uczynić szczęśliwymi: „O, Jezu, oto my; przyjmij nas przez ręce Twojej Świętej Matki i ofiaruj nas Twemu Ojcu” Mamy upodobnić się do Chrystusa, jak to nam przypomniał papież Jan Paweł II podczas obchodów 200. rocznicy narodzin naszego założycie-

la, w 1997 r. Ojciec Święty pisał wtedy: „Pokorna i wytrwała dyspozycyjność względem woli Bożej jest fundamentalnym principium życia waszego Założyciela, który nigdy nie przestał powtarzać: «Oto przychodzę, oto jestem»”

Życie duchowe nie ogranicza się do kilku aktów osobistej czy wspólnotowej modlitwy. Chodzi o życie *według Ducha* tam, gdzie jesteśmy posłani przez zgromadzenie. Spotkania wspólnotowe, dzielenie się refleksjami z naszymi przełożonymi oraz na poziomie całego zgromadzenia ma jeden cel: chcemy pozwolić się kształtować, abyśmy się stawali coraz bardziej wiernymi pięciu podstawowym cnotom Serca Jezusa, o których naśladowanie prosił nasz założyciel: „miłość, pokora, słodycz, posłuszeństwo, poświęcenie”

Życie wspólnotowe jest bardzo istotnym elementem naszego życia konsekrowanego. Nie jest to tylko sposób czy pomoc dla dochowania wierności naszemu życiu zakonnemu lub dla uczynienia naszego apostołstwa bardziej efektywnym. Jest to przede wszystkim miejsce, w którym przeżywamy nasze wewnętrzne nawrócenie i otwieramy się na ewangelizację. Jest ono podstawowe dla naszego życia apostołskiego, ponieważ jesteśmy przekonani o tym, że przykład ewangelizuje dużo bardziej niż słowo. Wspólnota jest miejscem, w którym Bóg do nas przemawia przez zachęty braci i ich rady; jest miejscem, w którym wspólnie dzielimy się wiarą i wspólnie rozeznajemy Boże wezwania. Na ten wymagający styl życia składa się wzajemne dawanie i przyjmowanie. Jest to również swoista trampolina, dynamizująca trud stawania się coraz bardziej wiernymi naszej konsekracji zakonnej.

Naszą betlejemską wspólnotę tworzą: sześciu młodych na etapie formacji i pięciu kapłanów-zakonników, z siedmiu różnych krajów Europy, Afryki i Azji. To wielkie zróżnicowanie staje się dla nas drogą wzajemnego ubogacania.

Nasze zgromadzenie, jak wiele innych, od 15 lat przyjmuje także osoby świeckie. Dzielą one z nami tę samą duchowość, aby z tym większą wiernością zaangażować się w wymagania życia rodzinnego i obowiązków zawodowych. My, zakonnicy, czujemy się przez nie mobilizowani do większej wierności naszemu powołaniu osób konsekrowanych.

V. FORMACJA POCZĄTKOWA

Drogi, które Pan przemierza, aby powoływać młodych do zgromadzenia, są bardzo różne. Może to być spotkanie z członkiem zgromadzenia; zachęta dana przez jakiegoś kapłana czy zakonnice, którzy znają zgromadzenie; przykład życia danej wspólnoty lub lektura dzieł duchowych założyciela; rekolek-

cje lub korespondencja bądź też napotkana strona internetowa (www.betharram.org).

Pierwszy kontakt zwykle ma charakter ogólny, dalej jednak konieczne jest nawiązanie przez młodego człowieka bliższej relacji z konkretnym zakonnikiem, aby poprzez regularne spotkania mógł dokonać wstępnego rozeznania swojego powołania. Proponuje mu się także, aby – dla wzajemnego poznania – spędził jakiś czas w danej wspólnotcie. Następnie może rozpocząć postulat. Oznacza to czas, w którym można się już poczuć całkowicie włączonym w życie wspólnoty; czas pozwalający na oczyszczenie motywacji i lepsze poznanie zgromadzenia. Formatorzy mają okazję stwierdzić, czy kandydat ma uzdolnienia konieczne do podjęcia betharramickiego życia zakonnego, a on sam – zweryfikować, czy to jest właśnie to, do czego jest powołany. Czas postulatu może trwać dwa lub trzy lata i łączyć się z dwoma lub trzema latami studiów filozoficznych w wyższym seminarium.

Dalej następuje nowicjat, który jest czasem inicjacji – w całym tego słowa znaczeniu – w życie zakonne. Zawiesza się na ten czas wszelkie możliwe studia – zarówno teologiczne, jak i świeckie. Pierwszy rok jest bardzo intensywnym doświadczeniem życia duchowego. Kandydaci z Afryki oraz z Europy przybywają do Betlejem w Ziemi Świętej. Betlejem to miejsce szczególnie uprzywilejowane dla tych, którzy pragną stać się zakonnikami o duchowości zakotwiczonej w tajemnicy Wcielenia. Drugi rok kandydat spędza w jednej z naszych wspólnot, gdzie ma szansę ocenić, a zakonnicy zweryfikować, czy jest on zdolny do życia zakonnego w pełnej wolności i odpowiedzialności.

Młody profes wraca do domu formacyjnego i – bez względu na to, czy zdecydował się zostać kapłanem, czy bratem – rozpoczyna trzyletnie studia teologiczne. Potem, poza czasem studiów, jeden rok poświęca się na przygotowania do profesji wieczystej. W ramach tych przygotowań proponuje się dwumiesięczną sesję częściowo przeżywaną tu, w Ziemi Świętej, częściowo w Bétharram – w miejscu, gdzie powstało zgromadzenie. Jest to sesja wspólna dla wszystkich kandydatów. Pozwala ona młodym zdać sobie sprawę z międzynarodowego wymiaru zgromadzenia. Zakonnik-brat zostaje wysłany do jednej ze wspólnot. Jeśli pragnie święceń kapłańskich, proponuje się mu przeżycie roku diakonatu.

Jak widać, taki przebieg formacji znamionuje dostosowanie do osobistej historii każdego z kandydatów. To, co proponuje się 20-letniemu człowiekowi, który zaledwie ukończył edukację, zdecydowanie różni się od propozycji, jaką otrzyma 35-letni mężczyzna, mający za sobą 10 lat doświadczenia zawodowego. Od każdego jednak się wymaga, aby przyswoił sobie uczucia Serca Jezusowego w szkole naszego założyciela, Michela Garicoits.

ZAKOŃCZENIE: BÉTHARRAM W BETLEJEM

Nasza wspólnota betlejemska jest miejscem odbywania nowicjatu kandydatów z Europy i Afryki – niejako z natury sprzyja ono bardzo skupieniu! Jest to także miejsce stałej formacji dla całego zgromadzenia; miejsce tak bardzo uprzywilejowane dla nas, betharramitów, którzy pragniemy być „mystykami Wcielenia” Bardziej niż gdziekolwiek indziej, jesteśmy tu zaproszeni do stawania się zakonnikami pozwalającymi kształtować swoje serca czułością i pokorą Serca Jezusa, syna Bożego, który stał się dzieckiem ziemskich rodziców.

Modlitwa sióstr karmelitanek, z którymi jesteśmy związani od początków fundacji betlejemskiego Karmelu w 1875 r., jest dla nas wielkim wsparciem i przekonuje nas nieustannie o nieprzeniknionych drogach Bożej Opatrzności. Być może, obecność karmelitanek pochodzących z Polski pozwoli nam przyjąć pewnego dnia także młodych Polaków do wspólnoty betharramitów? Jeśli Bóg tego pragnie, wszelkie ludzkie przeszkody są do pokonania. Być może, podczas Waszej pielgrzymki do Lourdes zdecydujecie się na odwiedzenie Bétharram, oddalonego zaledwie o 14 km od tego niezwykłego miejsca.

Z pewnością nie będziecie zawiedzeni.

CONGREGATION OF THE SACRED HEART OF JESUS OF BETHARRAM

S u m m a r y

The Congregation of the Sacred Heart of Jesus of Betharram was established in 1835 in France. It was founded by St. Michael Garicoits. The motto of that communion is „Here am I, O God, to do Your will” (The Letter to the Hebrews 10, 7). The missionary work of the Congregation started since the beginning of its existence. Its convent In Bethleem was created in 1875. It is located near the Carmelite convent founded by Blessed Myriam of Jesus Crucified called the „Little Arab”.

Słowa kluczowe: miejsce, duchowość, życie wspólnotowe, apostołstwo, formacja.

Key words: place, spirituality, community life, apostolate, formation.